

БЮДЖЕТ. БЮДЖЕТНА СИСТЕМА

План

- 1. Бюджет як економічна категорія, його функції і призначення**
- 2. Джерела і методи формування доходів бюджету**
- 3. Склад видатків бюджету та чинники, що його визначають**
- 4. Бюджетний устрій і бюджетна система**
- 5. Бюджетний процес і його стадії**

І.Бюджет як економічна категорія, його функції і призначення

Сутність бюджету розглядають з декількох сторін:

- за сутністю економічної категорії
- за правовим характером
- за формою
- за матеріальним змістом

Бюджет як економічна категорія

- це економічні відносини між державою, з одного боку, і юридичними та фізичними особами – з іншого боку, з приводу перерозподілу ВВП з метою формування і використання бюджетного фонду, призначеного для забезпечення виконання державою її функцій.

За матеріальним змістом

За формою

За правовим характером



Специфічні ознаки бюджету як економічної категорії:

1.

2.

3.

Специфічне суспільне призначення бюджету – забезпечити розподіл і перерозподіл ВВП з метою підвищення ефективності економіки і добробуту громадян. **Особливістю** бюджетного розподілу є

Суб'єктами

Об'єктом

Бюджетний механізм - сукупність конкретних форм бюджетних відносин, методів мобілізації та витрачання бюджетних коштів. Через бюджетний механізм держава регулює економіку, стимулює виробничі і соціальні процеси.

До **бюджетних методів регулювання** відносять:

1

2

3

4.

Бюджет держави виконує дві функції — розподільну і контрольну.

Через **розподільну** функцію проходить процес концентрації грошових коштів в руках держави і їх використання з метою задоволення загальнодержавних потреб:

Контрольна функція полягає в тому, що бюджет об'єктивно через формування і використання централізованого фонду грошових коштів держави відображає економічні процеси, які протікають у структурних ланках економіки.

2. Джерела і методи формування доходів бюджету

Як економічна категорія доходи бюджету виражають економічні відносини, які виникають у держави з юридичними та фізичними особами в процесі формування бюджетного фонду країни.

Матеріальним джерелом доходів

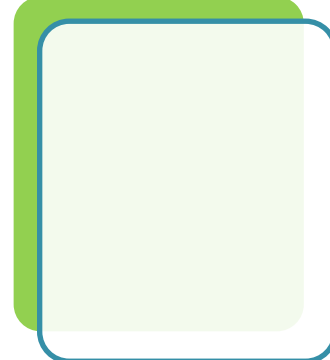
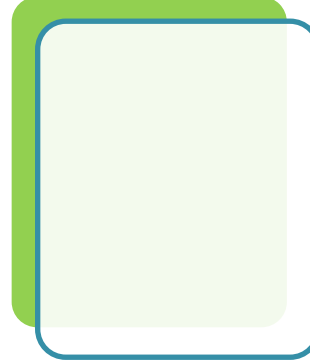
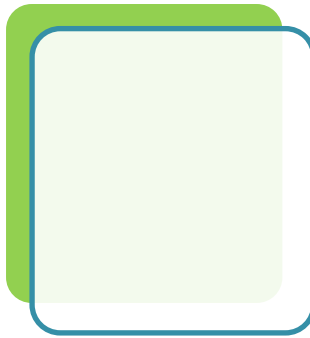
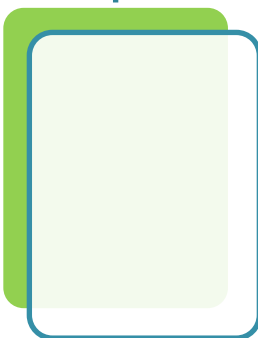
ДОХОДАМИ БЮДЖЕТУ

є ті грошові кошти, що надходять у розпорядження держави на безповоротній і безоплатній основі у відповідності із діючим бюджетним і податковим законодавством.

Методи формування доходів бюджету

Загальні методи формування доходів бюджету

Специфічні методи формування доходів бюджету



Бюджетна класифікація -

єдине систематизоване згрупування доходів, видатків, кредитування, фінансування бюджету, боргу відповідно до законодавства України та міжнародних стандартів

Бюджетна класифікація має такі складові частини:

- 1) класифікація доходів бюджету;
- 2) класифікація видатків та кредитування бюджету;
- 3) класифікація фінансування бюджету;
- 4) класифікація боргу.

Відповідно до Бюджетного кодексу України
Доходи бюджету класифікуються за такими розділами:

1) податкові надходження –

2) неподаткові надходження:

3) доходи від операцій з капіталом :

4) трансферти - кошти, одержані від інших органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, інших держав або міжнародних організацій на безоплатній та безповоротній основі.

Залежно від методів мобілізації доходи бюджету поділяють на **податкові і неподаткові**.

Неподаткові :

- доходи від використання майна (оренда)
- доходи від продажу майна;
- проценти і дивіденди, нараховані на частку, що належить державі в майні господарських товариств;
- доходи від платних послуг органів влади та бюджетних установ;
- штрафи, конфіскації, інші види примусового вилучення;
- інші неподаткові доходи (гранти, трансферти).

Залежно від державного устрою держави виділяють доходи центрального бюджету і доходи місцевих бюджетів – для унітарної держави.

Залежно від рівня бюджетної системи, за яким закріплюються доходи:

Власні –

Закріплені –

Регулюючі -

Залежно від джерел надходження виділяють доходи, отримані від фізичних осіб та від юридичних осіб.

Залежно від видів прямих і непрямих податків.

Залежно від громадянства суб'єктів оподаткування - від резидентів від нерезидентів.

3.Склад видатків бюджету та чинники, що його визначають

Видатки бюджету - кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом (Бюджетний кодекс).

До видатків бюджету не належать:

Як економічна категорія – це економічні відносини, що виникають з приводу розподілу коштів бюджетного фонду держави.

Витрати бюджету –

Суб'єктами бюджетних відносин , через яких забезпечується виконання видаткової частини бюджету, є

Виділяються 4 класифікації видатків бюджету:

1. за функціями, з виконанням яких пов'язані видатки (***функціональна класифікація видатків***);

2. за економічною характеристикою операцій, при проведенні яких здійснюються ці видатки (***економічна класифікація видатків***);

3. за ознакою головного розпорядника бюджетних коштів (***відомча класифікація видатків***);

4. за бюджетними програмами (***програмна класифікація видатків***).

У складі видатків бюджету виділяються ***видатки споживання і видатки розвитку*** відповідно до бюджетної класифікації.

За **функціональною класифікацією** видатки бюджетів поділяються на групи:

- видатки на загальнодержавні функції,
- на оборону,
- на громадський порядок,
- на безпеку та судову владу,
- на економічну діяльність,
- на охорону навколишнього природного середовища,
- на житлово-комунальне господарство,
- на охорону здоров'я,
- на духовний та фізичний розвиток,
- на освіту,
- на соціальний захист та соціальне забезпечення.

Відповідно до **відомчої класифікації**, кількість груп видатків залежить від кількості головних розпорядників бюджетних коштів.

За **економічною класифікацією** видатки бюджету поділяються на

- Поточні видатки
- Капітальні видатки
- Кредитування за вирахуванням погашення, склад яких визначається Міністром фінансів України.

Програмна класифікація видатків бюджету застосовується при формуванні бюджету за програмно-цільовим методом.

Видатки також можна класифікувати **залежно від рівня управління** з урахуванням адміністративно-територіального поділу країни – видатки центрального і місцевих бюджетів.

Захищеними видатками бюджету визнаються видатки загального фонду бюджету, обсяг яких не може змінюватися при здійсненні скорочення затверджених бюджетних призначень.

Захищеними видатками бюджету є видатки загального фонду на:

Надання грошових коштів юридичним та фізичним особам на проведення заходів, передбачених бюджетом називається **бюджетним фінансуванням**.

Принципи бюджетного фінансування :

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.

Форми бюджетного фінансування :

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7

4. Бюджетний устрій і бюджетна система

Бюджетна система України –

сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права

Бюджетний устрій показує яким чином побудована бюджетна система держави. Показує організацію вертикальної структури бюджету за рівнями адміністративно-територіального поділу країни.

Бюджетний устрій

визначає види бюджетів, принципи побудови бюджетної системи, основи розмежування доходів і видатків між ланками бюджетної системи та визначає взаємовідносини між бюджетами.

В Україні існує дворівнева бюджетна система –

Місцевими бюджетами відповідно до Бюджетного Кодексу

є:

1

2

3

4

Бюджетами місцевого самоврядування є

Зведений бюджет

є сукупністю показників бюджетів, що використовуються для аналізу і прогнозування економічного і соціального розвитку держави.

Зведений бюджет України включає показники :

1

2

3

4

Зведений бюджет Автономної Республіки Крим включає показники бюджету Автономної Республіки Крим, зведених бюджетів її районів та бюджетів міст республіканського Автономної Республіки Крим значення.

Зведений бюджет області включає показники обласного бюджету, зведених бюджетів районів і бюджетів міст обласного значення цієї області.

Зведений бюджет району включає показники районного бюджету, бюджетів міст районного значення, селищних та сільських бюджетів цього району.

Зведений бюджет міста з районним поділом включає показники міського бюджету та бюджетів районів, що входять до його складу. Якщо місту або району у місті адміністративно підпорядковані інші міста, селища чи села, зведений бюджет міста або району у місті включає показники бюджетів цих міст, селищ та сіл.

Бюджетна система України ґрунтується на таких принципах:

1. *єдності*
2. *збалансованості*
3. *самостійності*
4. *повноти*
5. *обґрунтованості*
6. *ефективності та результативності*
7. *субсидіарності*
8. *цільового використання бюджетних коштів*
9. *справедливості і неупередженості*
10. *публічності та прозорості*

5. Бюджетний процес і його стадії

Бюджетний процес

регламентована нормами права діяльність, пов'язана зі складанням, розглядом, затвердженням і виконанням бюджетів, контролем за їх виконанням, розглядом звітів про виконання бюджетів, що складають бюджетну систему України.

Бюджетний кодекс України (Глава 4, Глава 6) визначає такі стадії бюджетного процесу:

1

2

3

4

Перші дві стадії бюджетного процесу називаються
бюджетним плануванням.

Завдання, що вирішуються в процесі бюджетного планування:

1

2

3

Бюджет складається на плановий рік плюс прогноз бюджету на наступні за плановим два бюджетні періоди.

Бюджетний період –

Законом про Державний бюджет України визначаються:

1. загальні суми доходів, видатків та кредитування державного бюджету (з розподілом на загальний та спеціальний фонди);
2. граничний обсяг річного дефіциту (профіциту) державного бюджету у відповідному бюджетному періоді, державного і гарантованого державою боргу на кінець відповідного бюджетного періоду, граничний обсяг і напрями надання державних гарантій;
3. доходи державного бюджету за бюджетною класифікацією ;
4. фінансування державного бюджету за бюджетною класифікацією;
5. бюджетні призначення головним розпорядникам коштів державного бюджету за бюджетною класифікацією з обов'язковим виділенням видатків споживання та видатків розвитку;
6. бюджетні призначення міжбюджетних трансфертів;
7. розмір оборотного залишку коштів державного бюджету (до 2% видатків);
8. розмір мінімальної заробітної плати на відповідний бюджетний період;
9. розмір прожиткового мінімуму на відповідний бюджетний період ;
10. перелік кредитів (позик), що залучаються державою від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових організацій для реалізації інвестиційних проектів, із зазначенням кредиторів, загальних обсягів кредитів (позик) та обсягів їх залучення у відповідному бюджетному періоді в розрізі бюджетних програм.

Оборотний залишок бюджетних коштів - частина залишку коштів загального фонду відповідного бюджету, яка утворюється для покриття тимчасових касових розривів. Встановлюється у розмірі

Резервний фонд бюджету формується для здійснення непередбачених видатків, що не мають постійного характеру і не могли бути передбачені під час складання проекту бюджету. Резервний фонд бюджету ***не може перевищувати***

Державний фонд регіонального розвитку створюється у складі загального фонду Державного бюджету. Передбачається в обсязі

Кошти фонду спрямовуються на виконання інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що мають на меті розвиток регіонів, створення інфраструктури індустріальних та інноваційних парків і відповідають пріоритетам, визначеним у Державній стратегії регіонального розвитку та відповідних стратегіях розвитку регіонів.